

ALO IN BEWEGING

We hebben de tijd mee | Samenwerken aan kwaliteit | Naar jezelf durven kijken |
Het PR en Eventbureau met Grethil Post | Een gezonde school | Positief Coachen

2 VOORWOORD

Op 14 oktober 2011 vierden we met een congres dat de ALO 85 jaar jong is. Het leuke daarvan is dat er inmiddels drie generaties studenten zijn. André Castens (lichting 1946-1950) behoorde tot de groep studenten die als eersten de vierjarige opleiding voltooiden. In dit magazine vertelt hij ondermeer dat er nog een echte ontgroening was en dat het lesgeven geoefend werd voor de eigen groep. Les in Amerikaanse sporten was er nog niet en er was één stage: in het laatste jaar. Beatrice van der Lubbe (lichting 1983-1988) heeft het over het voordeel van het veranderende curriculum: "Toen ik op de ALO zat was de opleiding echt gericht op onderwijs, nu kun je veel meer kanten op. De ALO is zich breder gaan oriënteren met voeding en management." Ook Koen de Lange (lichting 2009) ziet daarin voordelen, zoals de minoren en het behalen van een sportlicentie.

Je kunt uit de verhalen van drie generaties concluderen dat er een heleboel veranderd is binnen de opleiding. Dat de ALO met haar tijd is meegegaan, zich heeft aangepast aan de maatschappelijke ontwikkelingen. Dat is een mooie conclusie.

Maar wat niet veranderd is, is de sfeer. Of je nu in 1946 of in 2012 op de ALO zit; de sfeer is uniek. De studie doe je met z'n allen. Of zoals Koen de Lange dat zo mooi uitdrukt: "De ALO voelt als een tweede huis". En zo is het.

Ellen Smit, redacteur ALO Magazine

INHOUDSOPGAVE

- 3 Hans Mackaaij: We hebben de tijd mee
- 4 Samenwerken aan kwaliteit
- 6 Sportlicentie? Boost aan de opleiding!
- 7 Nieuw: Het PR en Evenementenbureau
- 8 Als een tweede huis: drie generaties ALO
- 10 Lesgeven in lesgeven
- 11 Lianne Bouwman: Het is verrassend leuk
- 11 'Beslissingen durven nemen'
- 12 Naar jezelf durven kijken met Patries van Haaren
- 14 Een gezonde school
- 15 Positief Coachen
- 15 Onderzoek & Putten

WE HEBBEN DE TIJD MEE

Focus op Amsterdam, stage lopen op een 'zwarte school', het behalen van een sportlicentie en onderzoek. De ALO is volop in beweging. Opleidingsmanager Hans Mackaaij over de plannen en ambities.

Vanaf dit studiejaar is voor derdejaars het behalen van een sportlicentie op minimaal niveau 3 verplicht. Hans Mackaaij: "Dat heeft twee doelen: een brug slaan tussen onderwijs en sport, en pedagogisch gehalte toevoegen aan sport. Studenten krijgen les in trainings- en coachingsleer en ze moeten managementopdrachten doen. Ze hebben daarna in de minor Sport de mogelijkheid een sportlicentie op niveau 4 te behalen. We gaan samenwerken met NL Coach, een platform voor topcoaches. Dat werkt twee kanten op: de samenwerking leidt tot interessante stages voor studenten, en coaches kunnen gastlessen geven. Je ziet dat heel veel topcoaches de ALO hebben gedaan, zoals Foppe de Haan, Ton Boot, Louis van Gaal. Dat zijn mooie voorbeelden en inspiratiebronnen. De Nederlandse coach staat goed aangeschreven en dat straalt dan weer op ons af. Dit is de eerste stap. Maar elke wereldreis begint met die eerste stap. Het idee is dat dit uitstraling krijgt, dat we het internationaal kunnen aanpakken."

Een ander belangrijk punt is het intensiveren van het contact met Amsterdam en omgeving. "Er zijn zoveel buurtprojecten waar je bij aan kunt sluiten. Een voorbeeld is BOOT (Buurtwinkel voor Onderwijs, Onderzoek en Talentontwikkeling, red.). Vanaf januari is een nieuwe BOOT gestart op Plein '40-'45. Wij proberen voor de bewoners in Nieuw-West een structureel programma op het gebied van bewegen en voeding te ontwikkelen. Onder andere door onze minor Health and Active Lifestyle daar een permanente plek te geven. Wat kun je bijvoorbeeld doen aan kinderen die ongezond leven, te weinig bewegen? Daarnaast noem ik de Marouane Malouk Memorial Day. Ter nagedachtenis aan hun overleden klasgenoot organiseerden studenten een sportdag voor tien brugklassen uit Amsterdam West. Dat was een groot succes en we gaan dit dan ook elk jaar doen. Ik wil de verbinding tussen de ALO en de Marokkaanse gemeenschap intensiveren. En zo ook meer studenten en docenten uit die bevolkingsgroep binnenhalen."

Aansluitend hierop is de stageplaatsing veel dwingender geworden. Dat heeft twee redenen: de spreiding moet beter en studenten mogen niet ontsnappen aan 'moeilijke' scholen, zoals 'zwarte scholen' en het speciaal onderwijs. "Wij hebben al langer een convenant met de Stichting Westelijke Tuinsteden, een stichting met vijftien openbare basisscholen in Nieuw-West. Dan heb je het over scholen met grootstedelijke problematiek. Tot nu toe kozen onze studenten zelden voor een stage op een van die scholen. Vanaf volgend collegejaar zijn zij verplicht één praktijkstage bij een van deze basisscholen te volgen. Op deze scholen vind je veel

kinderen met overgewicht en bewegingsarmoede. Daar zijn natuurlijk allerlei onderzoeken aan te koppelen. Scholen hebben vaak zelf onderzoeksvragen. Bijvoorbeeld: hoe zit het met de gezondheid van brugklassers? De kennis uit onderzoek willen we uitventen en laten zien aan het werkveld."

Hans Mackaaij wijst in dit verband ook op de topsportambitie van de gemeente Amsterdam, waar het domein zich graag aan verbindt. "Samen met de Vrije Universiteit, het Centrum voor Topsport en Onderwijs, InnoSport NL en de betrokken sportbonden, richten we fieldlabs in waarin de beoefening van topsport onderwerp van onderzoek is. Het onderzoek kan vervolgens weer de topsport ondersteunen. Dat doen we met duostages van HvA- en VU-studenten, onder meer in het Sloterparkbad, op de Bosbaan en sportpark Ookmeer."

"Het is en blijft een fantastische, dynamische opleiding met een hoopvolle toekomst. De betekenis van sport wordt maatschappelijk steeds meer gedragen. We hebben de tijd mee. En dat is ongelofelijk inspirerend."

Landelijke Studiedag basis onderwijs 'ZWETEN EN METEN'

Als LO docent kijken wij goed naar bewegen, maar leggen we wat we zien wel goed vast? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat elk kind zich tijdens onze lessen op de juiste wijze ontwikkelt en vorderingen maakt? Is dat eigenlijk te meten? Hoe zouden we dat in de toekomst (willen) doen?

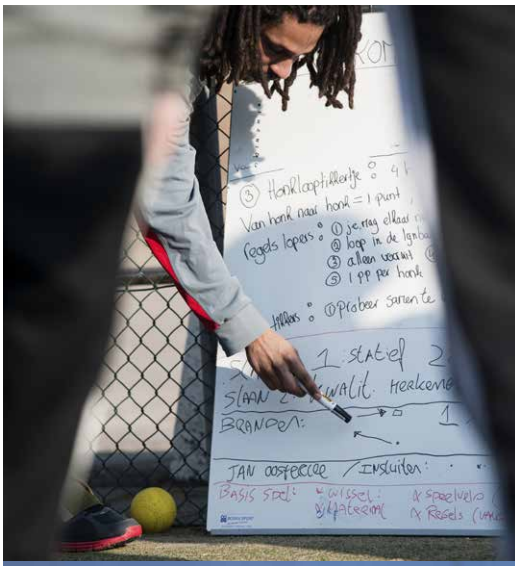
Kom 'Zweten en Meten' tijdens de landelijke studiedag op woensdag 7 november 2012. Laat je inspireren tijdens praktische én theoretische workshops. Maak kennis met nieuwe ontwikkelingen en laat je informeren over bewegen en onderzoek, leerlingvolgsysteem, vakwerkplan en didactische aanpak.

Samen 'Zweten en Meten' om uiteindelijk vakbekwamer om te gaan met dit prachtige leervak.

Datum: woensdag 7 november 2012

Tijd: 10.00 – 17.00 uur.

Plaats: ALO Amsterdam

De ALO Amsterdam kan niet zonder de samenwerking met de diverse scholen. Vooral de mogelijkheden om stages te kunnen lopen zijn ontzettend belangrijk. Opleidingsdocent Ton de Ruijter van het stagebureau blikt terug op het succesvolle, afgelopen jaar.

Al meer dan 85 jaar is er een zinvolle samenwerking tussen het werkveld en de ALO Amsterdam. Om elkaar te ontmoeten, te spreken en samen op zoek te gaan naar een juiste afstemming van werkveld en opleiding.

Een korte terugblik:

- Allereerst zijn er de meer dan **1350 stagebezoeken** die jaarlijks door de ALO worden uitgevoerd. Hier zien wij een goede afstemming met de dagelijkse praktijk, het leren van de studenten en de opleiding. Voor de bezoekende ALO docenten zijn dit vaak fantastische werk- en ervaringsdagen.
- Het **congres** van 14 oktober 2011 was een prachtige dag met sterke, betrokken sprekers, demonstraties en een gezellige feestavond.
- De **stageterugkomdagen** groeien qua belangstelling. De eerste bijeenkomst was speciaal bedoeld voor de startende werkveldbegeleiders: Hoe kan ik deze begeleiding aanpakken, op welke wijze kan ik zinvol coachen? De tweede avond, 8 december 2011 stond in het teken van *positief coachen* met gastspreker, Ewald van Kouwen.

(www.ewaldvankouwen.nl) 55 collega's kwamen voor deze bijeenkomst naar de ALO. Deze avond scoorde hoog bij de evaluatie en belevingsmomenten achteraf. Er kwamen leuke reacties uit het werkveld: "hé, het werkt echt".

OPLEIDEN IS KWALITEITS-
VRAGEN STELLEN – DOE IK
HET GOED? EN HOE WEEET
IK OF IK HET GOED DOE?

LECTOR **HUUB TOUSSAINT**

De derde stageterugkomdag (met 75 deelnemers) stond in het teken van de ALO en het doen van Onderzoek (Evidence Based Handelen). Stagecoördinator Ton de Ruijter opende deze avond met de actualiteit en een inleiding op het thema. "Hoe groter het eiland van kennis, hoe langer de kustlijn van verwondering." Vervolgens presenteerden lector Huub Toussaint en de pas afgestudeerde Arne Hendriks over de leerlijn 'onderzoek'. Welke plaats heeft het onderzoek op de ALO? Kunnen wij (in de nabije toekomst) de informatie verwerken met gebruik van bijvoorbeeld de iPad? Graag zien wij een

vakleerkracht die het bewegingsonderwijs **ook als leervak** benadert en dus werkt met **een vakwerkplan** en **een leerlingvolgsysteem**.

De vierde stageterugkomavond staat gepland op donderdag 14 juni 2012. Accent voor deze avond: beoordelen van de studenten en het beoordelingsformulier: Ook voor deze avond ontvangt u, in overleg met de KvLO, een certificaat en twee registratiepunten.

- In januari 2012 werd, na enige vertraging, gestart met het nieuwe stageverwerkingsysteem Centuri. Binnenkort wordt u hierover geïnformeerd.

"Met nieuw elan werken wij met het management, de collega's, het stagebureau, en de medewerkers aan de borging van de kwaliteit van onze opleiding en het diploma. Er is een beleidswijziging voor onze ALO opleiding: Nadat wij de afgelopen jaren het curriculum hebben gewijzigd, gemoderniseerd en nog beter aangepast aan het competentie-leren, werken wij verder aan meer regie (kwaliteitsborging) o.a. op de stage en het verder implementeren van de leerlijn 'onderzoek'."

DIT SPEELT OP DE ALO

- De Stageterugkomdagen voor schooljaar 2012-2013: donderdag 20 september 2012, donderdag 13 december 2012, donderdag 14 februari 2013 en donderdag 23 mei 2013. U bent van harte welkom.
- Wij gaan nog beter samenwerken met de verschillende erkende opleidingsscholen. Google eens op: ROWF, ACOA, AONHW, GSF, ROS Rijnland, Almeerse opleidingsscholen. Ook hier geldt een verbetering van de kwaliteitsborging.
- Graag zien wij ook dat u zich aanmeldt voor het lerarenregister: www.registerleraar.nl. Wij moeten ons als beroepsgroep steeds laten horen, laten zien dat wij professionals zijn. Soms hoor ik opmerkingen omtrent de vakleerkracht LO; "Overpaid and underperforming". Laten wij blijven aantonen wat onze waarde is.
- Op 7-12-2011 is collega Wim van Lier gepromoveerd op "**Visual perception and action in golf putting**"

SPORTLICENTIE? BOOST AAN DE OPLEIDING!

Vanaf studiejaar 2011-2012 zullen jaarlijks 300 ALO- en SM&O-studenten een sportlicentie halen. "Een goede boost aan de opleiding", zegt Sabrina Oudkerk Pool, opleidingsdocent en coördinator licentieonderwijs.

Nu de ALO verder kijkt dan de opleiding tot gymleraar, openbaren zich nieuwe mogelijkheden. Opvallend voorbeeld is de eis aan iedere student om in het derde jaar een sportlicentie naar keuze te halen.

"Er is een tekort aan sporttechnisch kader binnen verenigingen", zegt Sabrina. "Dat tekort vullen wij op. De sportbonden zijn daar uiteraard blij mee. Bovendien geeft het een goede boost aan de opleiding. Steeds vaker doet de docent ook 'zaken' met de sportwereld en moet dus ook weet hebben van de sportinfrastructuur. En afgestudeerden komen niet alleen in het onderwijs terecht, maar ook als combinatiefunctionaris, verenigingsmanager, trainer bij een sportvereniging of als medewerker

in de buitenschoolse opvang en in de trias buurt-onderwijs-sport. Ook zijn er meer hbo'ers in bestuursfuncties."

De sportlicentie kan intern behaald worden of bij een bond. "Binnen het huidige docententeam zitten een aantal opleiders van sportbonden. Hierdoor kunnen we in samenwerking met de opleiding Sport, Management en Ondernemen (SM&O) intern licenties aanbieden voor atletiek, aerobics, basketbal, hockey, judo, turnen, volleybal, fitness, tennis, voetbal, schaatsen, zwemmen en buitensport. Extern bieden we de Anwärter ski- en snowboardopleidingen aan. Mochten de studenten zich willen specialiseren in een andere tak van sport, dan kan dit in overleg."

De studenten en docenten zijn enthousiast. "Dat je andere mensen enthousiast maakt voor je eigen sport is natuurlijk een feestje. Ze zijn vaak al actief binnen een vereniging en willen meer in die sport bereiken. Wij zijn ervan overtuigd dat deze toekomstige trainers veel extra's hebben. Ze zijn niet alleen al ver in het lesgeven, maar hebben ook veel theoretische kennis, op fysiologisch, psychologisch, pedagogisch en didactisch vlak." De licenties die behaald worden zijn NOC/NSF gekwalificeerd en staan dus garant voor kwaliteit. "Het is een licentie van de bond. Zij neemt ook de proeve van bekwaamheid af. Zo waarborg je de objectiviteit."

Lars Godecke (21),
derdejaars, basketballer

“DE SPORTKEUZE WAS MAKKELIJK”

“Zo’n trainerslicentie geeft een extra dimensie aan de ALO. De eerste twee jaar richt je je op het onderwijs, met de trainerslicentie heb je een goede opstap naar de coachingkant van de sport.

Ik basketbal al mijn hele leven. De keuze voor de sport waarin ik een sportlicentie wilde halen, was voor mij makkelijk. Ik had ook al veel ervaring in het coachen van een team.

Negen studenten doen nu BT3, Basketbaltrainer 3. Deze cursus wordt tijdens het basketbalseizoen, van oktober tot april, gegeven door Sabrina Oudkerk Pool. Elke vrijdag hebben we een bijeenkomst. Twee keer in de week moet je een training geven en één keer per week coachen. Best pittig. We hebben een jaarschema gemaakt met allerlei thema’s, bijvoorbeeld de aanval, de verdedigende tactiek, et cetera. Daar maak je dan een training van vijf kwartier omheen. Daarnaast maak je een portfolio. Hier zitten alle trainingen in, wedstrijdverslagen en een visie op het coach-zijn. We krijgen ook colleges van topcoaches en dat geeft natuurlijk een extra motivatie.

Als dat allemaal in orde is, leg je bij de bond een proeve van bekwaamheid (PVB) af. Dat is één training waarbij gekeken wordt hoe je die aanpakt. Je kunt alleen de PVB afleggen als je portfolio is goedgekeurd. De examinerator komt de training beoordelen en neemt voor en na de training een soort assessment met je af. Als je hiervoor slaagt, heb je je trainerslicentie en krijg je ook je studiepunten. Er gaat veel tijd in zitten, maar het is erg leuk. Ik weet nog niet zeker wat ik wil. De stap naar BT4, basketbaltrainer 4, die je binnenkort waarschijnlijk ook aan de ALO kunt doen, is een goede optie.”

NIEUW: PR EN EVENTBUREAU

7

Hoe combineer je het organiseren van evenementen, de stad Amsterdam en een nieuw vak? Simpel. Je richt een PR en Eventbureau op, behandelt de theorie tijdens het vak Eventmanagement en de praktijk komt terug in het organiseren van evenementen.

De jaarlijkse themaweken, het ALO-congres, de Marouan-memorial, genoemd naar een overleden student, de Amsterdamse Olympische Dagen, de zwemvierdaagse Uitgeest en de Mission Olympic. Tweedejaars studenten worden in het kader van het vak Eventmanagement ingezet bij de organisatie. Grethil Post is coördinator van het PR en Eventbureau. “Het bureau is speciaal opgericht om in de praktijk aan de slag te gaan met het vak Eventmanagement. Studenten schrijven in op de organisatie van een evenement uit een portefeuille van zo’n tien evenementen. We willen ons als ALO verbinden aan interne evenementen van de HvA of externe evenementen die zowel voor de ALO, de LO als voor Amsterdam van belang zijn.”

Verder bracht Grethil in kaart met welke externe partners de afgelopen jaren werd samengewerkt. Bijvoorbeeld met maatschappelijke organisaties in de buurt, beleidsmakers bij de gemeente, DMO, scholen, sportbonden en mbo-instellingen. “Dat zijn er tegenwoordig veel, daar probeer ik steeds meer structuur in aan te brengen. Elke organisatie willen we minimaal één keer per studiejaar ontmoeten. Dit om kennis en ervaringen uit te wisselen. Je krijgt als docent LO steeds meer te maken met de buurt, met de lokale overheid en maatschappelijke organisaties. We zijn erover na gaan denken hoe we structureel de verbinding kunnen maken met ‘buiten’. Evenementen zijn daarvoor een prima middel. Ik kijk welke evenementen zich daarvoor lenen. En ik toets of het een evenement is waar wij als ALO onze naam aan willen verbinden.”

Een team van acht docenten heeft de diverse evenementen onder hun hoede. Grethil: “Studenten zijn verantwoordelijk, docenten ondersteunen op de achtergrond. Ik ben de vraagbaak en ik maak, samen met een collega, de jaargenda voor de contacten met externe organisaties.” Stephanie Hermans, turndocent, en Michiel Broekman, speldocent, houden zich bezig met de jaarlijkse themaweken. Stephanie: “Voor ons is het een uitdaging om naast je eigen

lesprogramma met andere zaken bezig te zijn. Je gaat hierdoor meer buiten je eigen vakgebied kijken. Natuurlijk, er gaat veel tijd in zitten. De themaweken vinden altijd in januari en april plaats. Daar ben je dan maanden van tevoren mee bezig. Michiel: “Tijdens die week komen onderwerpen aan de orde waar geen ruimte voor is in het reguliere curriculum, zoals het Olympisch plan 2028, straatcultuur, het pedagogisch klimaat op school of de vraag hoe om te gaan met motorische achterstanden. Er zijn gastsprekers, workshops, et cetera.”

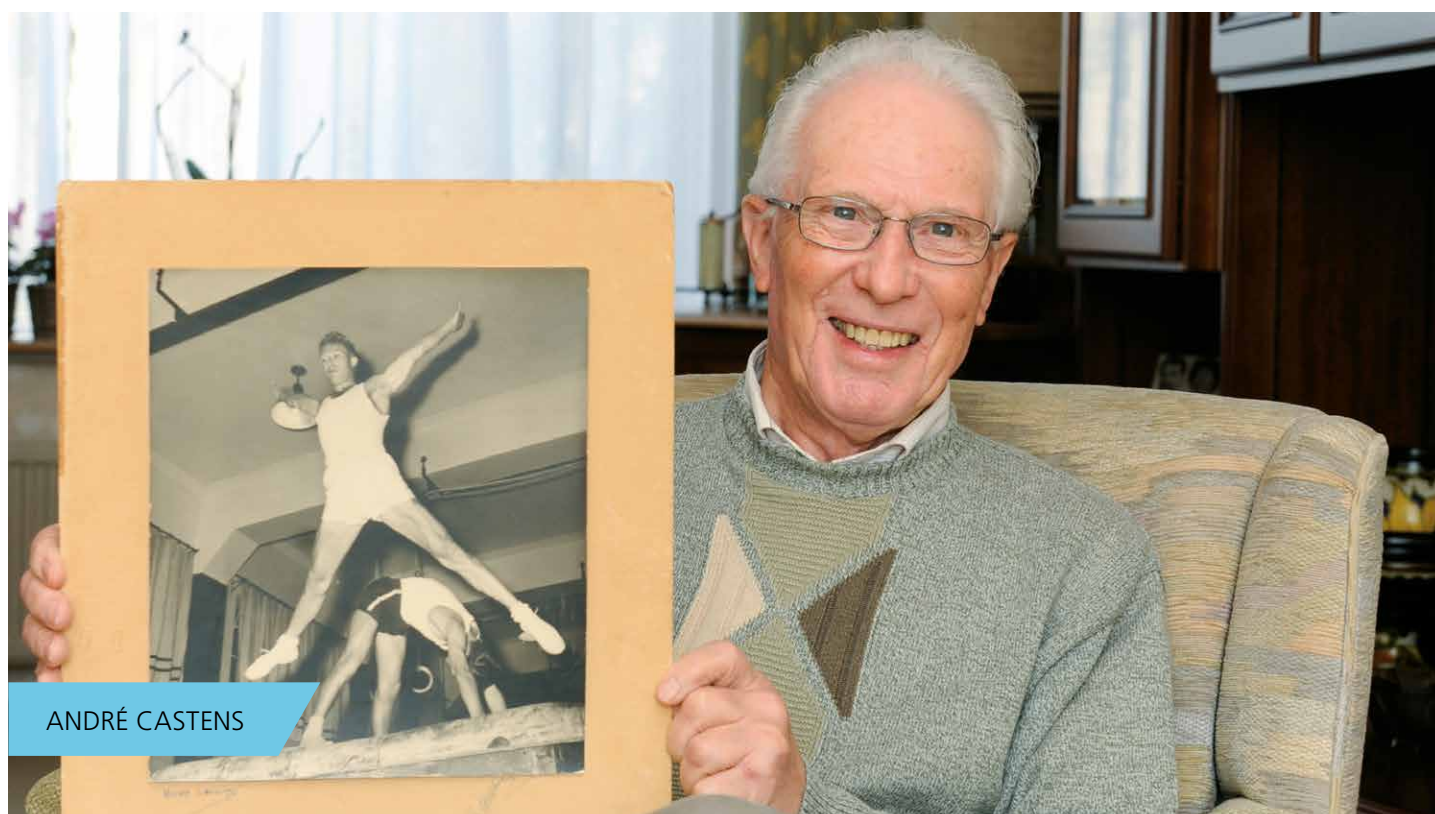
Geprobeerd wordt om de organisatie van de evenementen steeds meer te stroomlijnen. Michiel: “Het is heel leuk om te doen. Studenten worden enthousiast voor zo’n themaweek, zeker als ze deze zelf organiseren. Zo’n groepje wordt heel hecht, want de studenten lopen tegen veel organisatorische dingen aan die ze zelf moeten oplossen”. Stephanie: “Ze moeten veel doen. Logistiek, communicatie, ontvangst en aankleding van de auditoria. Alles moeten ze zelf uitvinden. Het is leuk om dat proces te zien en studenten in hun rol te zien groeien.” Michiel: “De begeleiding kost veel tijd, maar daarin worden we steeds effectiever. Je moet in dit proces als docent vooral ook zelf heel flexibel zijn.”

Grethil: “Studenten moeten tijdens zo’n evenement laten zien dat ze creatief en ondernemend zijn. We vragen veel van hun communicatieve vaardigheden. Bovendien willen we graag zien dat ze kunnen organiseren en beschikken over het vermogen om samen te werken met als doel in een grote organisatie nieuwe dingen van de grond te krijgen. Al deze kwaliteiten passen in het nieuwe beroepsprofiel van de docent LO. Studenten hebben ook bij hun werkzaamheden in de rol van docent namelijk steeds vaker andere vaardigheden nodig. Je onderhoudt contacten met ouders, sportclubs, de lokale overheid en de buurt. Dat biedt fantastische kansen. Het verbindende element van bewegen en sport is zo waardevol. De ALO’er als spin in het web van de maatschappelijke ontwikkelingen.”

ALS EEN TWEEDE HUIS

Op vrijdag 14 oktober vond het congres (A)LO Anno Nu plaats, een congres over het verleden als bron van inspiratie, de vraagstukken van het heden en de kansen voor de LO in de toekomst.

(A)LO Anno Nu was een gezamenlijk initiatief van de ALO Amsterdam en de AGOV, de Amsterdamse afdeling van de KVLO. Beide organisaties hadden iets te vieren. De ALO bestond 85 jaar en de AGOV vierde haar 140-jarig jubileum. Aansluitend aan het congres waren alle oud-studenten en (oud)-medewerkers van de ALO Amsterdam en leden van de AGOV uitgenodigd voor de reünie. Drie generaties studenten blikken terug hoe zij de opleiding hebben ervaren.

ANDRÉ CASTENS

NAAM: ANDRÉ CASTENS (85)

ALO: 1946-1950

WAS: 38 JAAR DOCENT BIJ GYMNASIEKVERENIGING, LAGER ONDERWIJS, MULO, HAVO, HBO

IS: ERELID KNGU

“Mijn jaar volgde als eerste de vierjarige ALO-opleiding. Daarna zijn andere ALO-opleidingen gevolgd. Ik deed aan turnen en had een voortturncurus gevolgd. Zo heette dat vroeger. Mijn moeder gaf toestemming om naar de ALO te gaan. Ik had daarvoor de HBS-A gedaan en dat was toen al voldoende.

Ik woonde in Haarlem en kende niemand in Amsterdam. Dat was in het begin wel wennen. Gelukkig waren er een paar studenten uit Haarlem en daar trok ik mee op. We hebben zelfs een dispuut opgericht van eerstejaars ALO-studenten uit Haarlem. Er was nog een echte ontgroening, met ouderejaars die je proberen klein te maken. Nee, echt leuk was dat niet. Na ons jaar is dat ook veranderd.

De opleiding was zwaar, zowel lichamelijk als op leergebied, maar is niet te vergelijken met nu. We misten eigenlijk een hoop. We kregen kleinterreinspel, hockey, voetbal, veldhandbal en honkbal en dat was het. Er was geen les in volleybal en basketbal bijvoorbeeld.

We hadden een jongen in onze groep die uit Amerika kwam, en die heeft ons dat min of meer geleerd. Dat neem ik de academie niet kwalijk, want er was nog niet zoveel kennis over allerlei sporten. Lesgeven deed je aan de eigen groep en in het laatste jaar liep je stage. Die stage deed ik ook aan de HBS-A.

Na de opleiding werd onze groep opgeroepen om in militaire dienst te gaan en werden we tot sportofficier gebombardeerd. Daarna heb ik 38 jaar op allerlei scholen les gegeven. Ik heb ontzettend veel plezier gehad, hoewel de beginjaren wel pittig waren. Je moest veel leren. Maar we deden leuke dingen, zoals meedoen aan de schoolvoetbalcompetitie in Engeland. Als ik oud-leerlingen spreek, weten ze dat nog steeds.

De sfeer in onze groep was picobello. Dat we nog steeds ontzettend goed contact hebben, zegt genoeg. Van de groep van 44 zijn er nog zo'n twintig over. Dit jaar organiseren we voor de 24ste keer een reünie.

We zijn ook met z'n allen naar de ALO-reünie in 2009 geweest. De film over 85 jaar ALO, waar ik aan meegewerkt heb, was leuk. Maar contact met andere generaties, nee, dat is er eigenlijk niet.”

NAAM: BEATRICE VAN DER LUBBE (47)

ALO: 1983-1988

IS NU: DOCENT EN AFDELINGSLEIDER LEERJAAR 1, ST. MICHAEL COLLEGE, ZAANDAM

“Ik was altijd met sport bezig, vooral turnen en softbal. Al in de eerste klas van de middelbare school werd ik door de gymdocente gek gemaakt voor de ALO. Het was dus vrij snel een duidelijke keuze. Ik heb er een ontzettend leuke tijd gehad. Het is een unieke opleiding omdat je niet alleen samen in de schoolbanken zit, maar ook samen sport. Je helpt elkaar. Je presteert samen. Ik heb geleerd dat je juist samen tot een goede prestatie kunt komen. Je hoeft het niet in je eentje te doen.

De sfeer was altijd erg goed. Met kerst verzorgden we optredens met kerstliederen, er was een ALO-cabaret en er waren leuke feesten. We gingen ook op vakantie met jaargenoten, op skireis, dat was ontzettend gezellig. Ik heb een vriendinnengroep en vijf daarvan zaten ook op de ALO. We zien elkaar nog steeds. Ik ben na mijn afstuderen meteen het onderwijs in gedoken. Ik gaf les op de ALO en verder op middelbare scholen, van vmbo tot vwo. Leuke scholen, ik had het overal naar mijn zin. De meeste oud-leerlingen zijn nog in de sport werkzaam, dat is mooi om te zien. Ik heb zelf ook een heel leuke baan, ik ben verantwoordelijk voor alles wat speelt in de brugklassen. Dat is interessant, naast het lesgeven.

Toen ik op de ALO zat was de opleiding echt gericht op onderwijs, nu kun je veel meer kanten op. De ALO is zich breder gaan oriënteren met voeding en management.

Ik ben naar de reünie geweest. Eerst 's middags naar het congres, want ik had meegewerkt aan de film 'Achteromkijken, vooruit bewegen' over 85 jaar ALO. Helaas waren er dit jaar niet zoveel jaargenoten op de reünie als voorgaande jaren, maar als geheel vond ik het toch een geslaagd feest.”

BEATRICE VAN DER LUBBE

NAAM: KOEN DE LANGE (23)

ALO: 2009-HEDEN

WIL WORDEN: DOCENT IN HET BASIS- OF VOORTGEZET ONDERWIJS

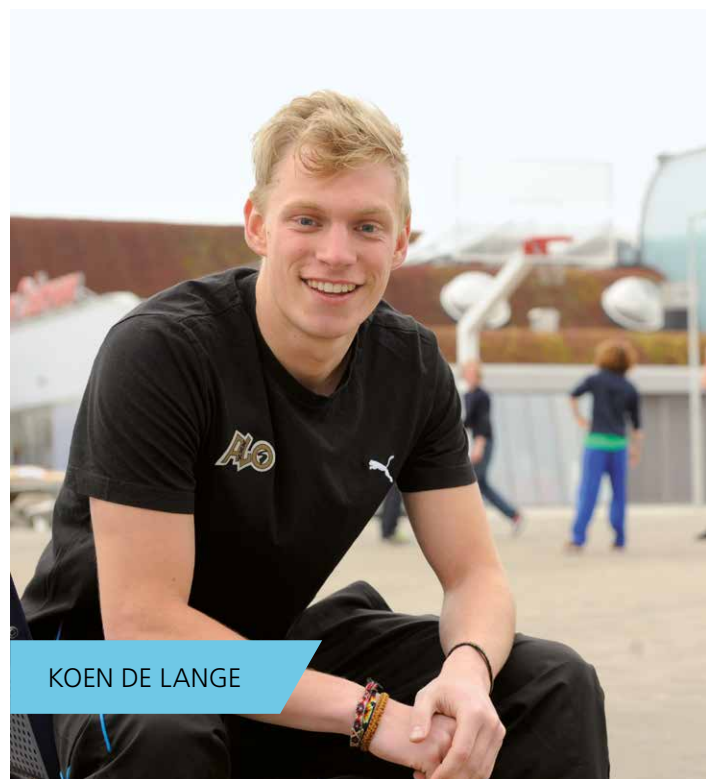
“Sport is echt mijn ding. Op sociaal en fysiek vlak. Je bent even weg van alles als je met een bal bezig bent, je kunt je afreageren. Mijn sport is volleybal, maar ik houd ook van basketbal en voetbal. En ik heb het altijd leuk gevonden om met jeugd bezig te zijn. Bij mijn volleybalclub organiseer ik volleybalkampen. De ALO is dan ook echt op mijn lijf geschreven.

Wat iedereen altijd opvalt: de sfeer binnen de opleiding. Deze is uniek. Iedereen werkt samen, de studie doe je met z'n allen. Het is leuk om op de ALO te zijn. Het voelt als een tweede huis. Ik ga daardoor met plezier naar school.

Ik denk dat ik na mijn afstuderen nog met een aantal mensen contact blijf houden. Je kunt op deze opleiding vrienden voor het leven maken. Je bent veel tijd bij elkaar en ook heel fysiek bezig met elkaar. Dat schept een vertrouwensband. Je moet bijvoorbeeld erop vertrouwen dat iemand jou opvangt bij een sprong.

De opleiding verandert voortdurend. Er komt meer nadruk op trendsporten, op samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld met de gemeente en sportbonden. Je moet nu een sportlicentie halen en je kunt minoren volgen. Dat is een goede ontwikkeling. Zo word je nog breder geschoold dan alleen tot docent. Die sportlicentie is prima. Je leert niet alleen iets op technisch en tactisch gebied, maar ook op mentaal gebied. Hoe maak je een hechte groep, hoe zitten spelers in elkaar, hoe ga je met mensen om, hoe overwin je je angst? Dat geeft een extra dimensie.

Over mijn toekomst ben ik een beetje aan het nadenken. Ik wil beginnen als gymdocent, levenservaring opdoen. En daarna misschien trainer/coach worden of mentor.”

KOEN DE LANGE

LESGEVEN IN LESGEVEN

Manon Bakker liep haar afstudeerstage in Sportcentrum Olympos in Utrecht. Ze gaf les aan Pabo-studenten. In gesprek met haar stagebegeleider Marco van Soest: "Lesgeven aan volwassenen is anders, vooral de manier van benaderen."

Manon Bakker (25) is altijd bezig. Ze voltooide de Pedagogische Academie in Arnhem, is net afgestudeerd aan de ALO en volgt de master Pedagogische Wetenschappen. Daarnaast geeft ze sportles aan adolescenten op de Psychiatrieafdeling van het AZU. Ze vindt turnen één van de leukste sporten, naast korfbal (15 jaar gedaan), tennis, kickboksen en zwemmen.

Marco van Soest (39) is docent bewegingsonderwijs en was stagebegeleider van Manon. Deed de ALO en gaf daarna 14 jaar les in het basisonderwijs. Daarnaast gaf hij motorisch remedial teaching. Negen jaar geleden ging hij werken voor Hogeschool Utrecht bij de Faculteit Educatie.

Manon: "Ik wilde iets anders doen dan een stage in het basis- of voortgezet onderwijs. Op de Pabo had ik al een eindstage gedaan in het basisonderwijs. Bewegingsonderwijs geven aan Pabo-studenten was een nieuwe uitdaging. De doelgroep bestond uit studenten tussen de 17 en 48 jaar. Het grote verschil met een stage in het basis- of voortgezet onderwijs is, dat ik in deze stage les heb gegeven

over lesgeven. Buiten de didactiek was ook methodiek een belangrijk onderdeel van de lessen."

Marco: "Hierdoor is het een andere stage."

Manon: "Les geven aan volwassenen maakte me in het begin onzeker. Stel dat je een vraag niet kan beantwoorden."

Marco: "Studenten zijn kritisch en je wordt op een andere manier bekeken."

Manon: "Ik wilde iets nieuws doen qua

stage, maar in het begin dacht ik wel: waar ben ik aan begonnen? Kan ik het wel, weet ik wel genoeg?"

Marco: "Manon is meteen voor de leeuwen gegooid, maar dat ging eigenlijk prima. Aan het begin is er begeleiding geweest, maar die werd al snel minder. De studenten waren lovend over haar."

Manon: "Die studenten gaan straks allemaal zelf lesgeven, maar ze accepteerden me en namen ook dingen van me aan."

Marco: "Dat komt omdat je veel kennis hebt. En je geeft goed les."

Manon: "Nou, nou..."

Marco: "Dat mag toch gezegd worden? Je hebt veel meer kennis dan de studenten, je hebt overwicht en spreekt hen aan op gedrag. Het gaat om geven en nemen, geef een stukje van jezelf en je krijgt heel veel terug."

Manon: "Een bepaalde mate van onzekerheid hoort bij mij. En ik had dit nog nooit

“HET IS VERRASSEND LEUK”

Lisanne Bouman (18), tweedejaars, loopt samen met Nina Derriks stage op OBS De Wissel in Uitgeest.

“BESLISSINGEN DURVEN NEMEN”

Fresia Cousino Arias (20) is voorzitter van de A-commissie van de jaarlijkse introductieweek voor eerstejaars. “Het is een week waarin zo’n tweehonderd eerstejaars kennismaken met de school en de stad. Het is vrijwillig, je hoeft er niet aan mee te doen, maar de introductieweek is beroemd en berucht, dus de meesten doen mee.

Ze komen aan als individu en gaan weg als groep. Ik ben samen met de A-commissie verantwoordelijk voor de organisatie van de week. Daar komt heel veel bij kijken, van vergunningen regelen tot een grote groep aansturen. Ook doe ik de contacten met de docenten. Ik moet mensen aansturen die ouder zijn dan ik, dat is wel eens lastig. Je moet sterk in je schoenen staan, beslissingen durven nemen. Die rol ligt mij wel. Bijvoorbeeld als het tien minuten voor de start van sportactiviteiten op een open veld begint te onwerken.

We worden geheel vrij gelaten in wat we organiseren. De hele week zit bomvol activiteiten; sommige keren elk jaar terug, zoals de ALO-speech bij het oude gebouw en het casino, andere zijn nieuw, zoals afgelopen jaar een flash mob op de Dam waarin we allemaal onze trui uittrokken en het ALO-shirt zichtbaar werd.

We organiseren de week samen met studenten van Voeding en Diëtetiek en SM&O. Zij zijn meer de regelaars, wij de doeners. Ik ben er wekelijks minimaal een uur mee bezig en tijdens de week zelf maak je dagen van 20 uur.

Het leukste van deze week is dat je er een fantastische week van maakt voor toekomstige studenten. Zo’n week heb ik zelf ook gehad. Je kent niemand, weet niet waar alles is, maar na die week weet je dat wel, en ken je een heleboel mensen.

De organisatie wordt geheel door studenten gedaan. Een maand na de introductieweek gaat er een brief naar alle deelnemers: wat ging er goed en wat niet? Daar leer je weer van.”

eerder gedaan. Maar het ging snel beter.”

Marco: “In het begin hebben we het veel gehad over de inhoud van de lessen. Ook hebben we na elke les een evaluatie gedaan.”

Manon: “Er waren groepen bij die meer aangesproken moesten worden op gedrag, dit leek meer op lesgeven in het middelbaar onderwijs.”

Marco: “Je hebt hier aan alle competenties gewerkt. En dat is echt niet voor iedereen weggelegd. Hoe bied je dingen aan? Maar ook heb je meegedacht over de toetsing, organisatie en uitvoering van de wintersportweek en de inhoud van de lessen.”

Manon: “In het begin wilde ik te veel zelf invullen en liet ik minder ruimte aan de studenten. Maar ze kunnen zelf nadenken over hoe iets beter kan. Ik geef feedback en daar kunnen ze dan weer mee aan de slag. Dat deed ik anders in mijn andere stages.”

Marco: “Omdat mijn directe collega ziek werd, vroegen we Manon of zij kon invullen. We vertrouwden haar het lesgeven volledig toe en dat gebeurt weinig tijdens een stage. Ze heeft zelf ook Pabo gedaan, en gezien haar kwaliteiten was dit een goede oplossing.”

Manon: “Ik begrijp waar die studenten mee bezig zijn, ik kan me in hen inleven.”

Marco: “Deze stage is anders dan andere stages. We zijn met de minorgroep op winterweek geweest, daarvan hebben we met z’n tweeën de organisatie en begeleiding gedaan. Manon is ook op stagebezoek geweest. Dat vergt veel van een stagiair, maar ze pakte het uitstekend op. Zo ging ze op bezoek bij een student in de gymzaal, maar deze les verliep niet zoals deze moest verlopen. Manon kon goede feedback geven, waardoor de les daarna wel liep. Dat is heel knap.”

Manon: “Ik vond het een superleuke stage en heb veel geleerd. Veel organisatorische dingen, hoe organiseer je een les, en een tentamen maken voor tweedejaars.”

Marco: “Manon was een ideale stagiaire. Ze heeft het goed gedaan. Alleen in het begin heb ik een paar tips gegeven.”

Manon wil graag psychiatrische patiënten behandelen. Of Pedagogiek doceren op de ALO. Marco heeft het prima naar zijn zin bij Hogeschool Utrecht.

“Vorig jaar dacht ik: lesgeven aan basisschoolkinderen, is dat leuk? Het verrast me hoe leuk ik het vind. Kinderen zijn altijd gemotiveerd om iets te leren. En je ziet hen vaardiger worden. Daar heb je toch een stukje aan bijgedragen.

Elke maandag staan we voor de klas, voor zes klassen zelfs, groep 3 tot en met 8. Samen stage lopen is leerzaam, want je leert van elkaar, je kunt kijken hoe de ander het doet. Ook heb je steun aan elkaar en neem je goede ideeën over. Ik vind het leuker dan alleen stage lopen, dat was vorig jaar een stuk zwaarder. In het begin doe je alleen observaties en probeer je alle namen van de kinderen uit je hoofd te leren. Daarna ga je lessen voorbereiden en lesgeven, en daar word je dan op beoordeeld door de stagedocent.

Je leert niet alleen methodiek en didactiek maar ook veel over jezelf. Hoe geef je les, wat is jouw mening, wat zijn je sterke en zwakke punten? Ik ben denk ik streng maar rechtvaardig, want ik wil het ook leuk voor de kinderen maken.

Volgend jaar loop ik stage in het voortgezet onderwijs, ik ben benieuwd hoe dat is. Nee, ik heb nog geen idee welke kant ik na de studie op wil.”

NAAR JEZELF DURVEN KIJKEN

Docente Patries van Haaren (48) vindt sport mooi, maar haar hart ligt bij de psychologische en sociologische aspecten van het lesgeven en het omgaan met groepen. "Hoe sta je voor een groep, hoe reageer je op mensen en wat zegt dit over jou? Mijn lessen gaan over de studenten zelf."

Ze werkt sinds 1998 als docent op de ALO. Derdejaars volgen bij haar lessen Psychologie van de Communicatie en Groepsdynamica, vierdejaars Managementvaardigheden in de sport. Ze doet het met plezier. "Studenten houden me jong, ze zijn dynamisch, geïnteresseerd en een prettige doelgroep." Ooit zat ze zelf op de ALO, deed daarna een deeltijdstudie Psychologie ("oud-docent Psychologie Leo Oostrom heeft mij getriggerd om psychologie te gaan studeren") en gaf dertien jaar les op een middelbare school.

Nog steeds vindt ze het mooi om te zien hoe mensen met elkaar communiceren in een groep. "Hoe sta je voor zo'n groep, hoe reageer je op mensen? Wat doet het gedrag van anderen met jou en dan vooral in relatie tot lesgeven? Deze processen en verschijnselen bepalen voornamelijk hoe de sfeer is in een groep, hoe mensen functioneren in een groep en wat voor prestaties een groep levert." In haar lessen worden die processen voortdurend geanalyseerd. "Mijn lessen gaan over de studenten zelf. Over hun gedrag. Het is noodzakelijke kennis over jezelf. Hoe ga je met bepaalde groepen om, hoe speel je in op zaken die spelen binnen een groep? Het valt mij op dat studenten zich het gedrag van een groep soms erg aantrekken. Ze staan ervoor en vinden het moeilijk om te reageren. Terwijl zo'n groep in een fase kan zitten waarin de leerlingen bezig zijn zich een plaats te verwerven in de groep, waarbij ze jou als docent gebruiken om zich te profileren."

Naar jezelf durven kijken, daar gaat het om. En dat is best lastig, realiseert ze zich. Relativerend: "Voor wie is dat trouwens niet lastig? Daar heeft iedereen moeite mee." Volgend jaar zit ze 25 jaar in het onderwijs. "Wat ik nog wil? Minister van Onderwijs, dat lijkt me wel wat, haha. Maar ik ben hier nog niet uitgekeken. Ik vermaak me doorgaans kostelijk."

Hoe sta je voor een groep en hoe heeft jouw gedrag invloed op een groep en andersom? Drie studenten over 'naar jezelf kijken'. En over Ptries natuurlijk.

SIL PADDENBURG
(21, vierdejaars)

Komt uit een ALO-familie: vader en moeder ontmoetten elkaar op de opleiding, zijn broer ging hem net voor. Voetbalt bij Ajax zaterdagamateurs.

Mijn sterke punt: "Ik heb geleerd om met verschillende communicatiemodellen te werken. Bijvoorbeeld om de groep te betrekken bij hun eigen leerproces. Ik bepaal niet alles wat er gebeurt, maar ik vraag regelmatig: wat moet de volgende stap zijn?"

Opvallend: "Ik zat in een moeilijke situatie bij mijn voetbalvereniging. Ik werd niet opgesteld en schreef dat niet toe aan mijzelf, maar aan allerlei externe factoren. Ik ging in de slachtofferrol zitten. Door Ptries werd ik mij bewust van mijn eigen gedrag. Daardoor wist ik wat ik kon doen om de situatie om te buigen."

Over Ptries: "Ze is erg geïnteresseerd in waar je mee bezig bent. En ze is één van de weinige docenten die regelmatig langskomt in de soos voor een drankje en een praatje."

ROXANNA DETERING
(24, vierdejaars)

Wilde altijd al gymdocent worden, het liefst op een middelbare school. Ze korfbalt in het Nederlands team en vindt daarnaast alle andere balsporten ook leuk.

Mijn sterke punt: "De sociale interactie met leerlingen. Ze kunnen altijd naar me toe komen met problemen of vragen. Ik laat daarnaast duidelijk weten wat ik wil en dat wordt gewaardeerd."

Opvallend: "Ptries gebruikt veel voorbeelden uit de praktijk. Zo had ze een aantal afleveringen van Expeditie Robinson opgenomen om te laten zien welke rollen de deelnemers spelen. Je hebt in elke groep bluffers, stille krachten, meelifters. En dat valt me nu meer op."

Over Ptries: "Op het eerste gezicht lijkt ze heel streng. Hoe beter je haar leert kennen, hoe meer je merkt dat dat meevalt. Ik vind haar een mooi persoon, en ze weet ongelofelijk veel van haar vak."

EELCO BAKKER
(26, derdejaars)

Werkte in de buitensport en ging daardoor veel met mensen om. De ALO was een logische keuze voor meer verdieping in vooral het lesgeven. Langeafstandloper.

Mijn sterke punt: "Ik probeer altijd eerst contact te maken met iedereen in een groep, dat je de namen kent, iedereen ziet."

Opvallend: "Dit jaar ontstond binnen onze groep een sfeer van roddelen en klikken. Ptries heeft haar lessen gebruikt om inzicht te geven in wat er gaande was. Ik vond het ongelofelijk mooi hoe ze dat deed. Zij liet zien dat we zelf verantwoordelijk zijn voor hoe het loopt in een groep. Dat was voor iedereen een eye-opener."

Over Ptries: "Ik ervaar haar als een plezierige docent. Ze staat heel dicht bij ons, ze durft tussen ons te gaan staan."

EEN GEZONDE SCHOOL

Studenten doen de komende jaren onderzoek naar de fitheid van leerlingen van het Echnaton College in Almere. En geven aanbevelingen waardoor kinderen meer gaan bewegen en gezonder gaan eten. Opleidingsdocent Huib van de Kop begeleidt.

Wat begon als een stageplek voor drie studenten die de minor Health and Active Lifestyle volgden, is uitgegroeid tot een hechte samenwerking tussen school en opleiding. "Die studenten wilden iets doen met voeding in de les en bedachten een aantal voedingslessen. Na evaluatie bleek er niet zoveel te zijn blijven hangen bij de leerlingen, maar de school was enthousiast over het lesprogramma. Ze wilden het programma uitbreiden en breder inzetten met als insteek: aanpakken van overgewicht. Ik ben trots op dit project dat er gekomen is door studenten. Zij hebben het initiatief genomen."

De volgende groep studenten inventariseerde de problemen en schreef een beleidsplan voor leerlingen, medewerkers en de buurt. "Dit is binnen de school gaan leven en daar kwam dit onderzoek uit voort." Tussen Echnaton en de ALO werd een samenwerkingsovereenkomst getekend. Inmiddels zijn reeds 43 studenten van het domein Bewegen,

Sport en Voeding bij de ontwikkeling en evaluatie van het project betrokken geweest met hun stage en/of onderzoek.

Alle brugklassers worden gevolgd op fitheid, voeding en beweggedrag. Een Eurofittest geeft de mate van fitheid aan. "Daarnaast zijn er maatregelen bedacht om kinderen meer bewustzijn bij te brengen voor fit en gezond leven. Zo wordt er voorlichting gegeven over voeding, kunnen kinderen ontbijten op school, er zijn beweegprogramma's ontwikkeld en het aanbod in de kantine is aangepast. Ook zijn er op school waterdispensers geplaatst, zodat kinderen minder frisdrank drinken."

Het is een heel praktijkgericht onderzoek. Doel: 'De gezondste school in de gezondste wijk worden'. René Maartens, de projectleider op school, heeft die slogan bedacht. "Achterliggende gedachte is dat je de school, de ouders én de buurt erbij betrekt. Op de lange duur bereik je daar het meeste mee." Er worden bijeenkomsten belegd om

ouders te informeren over het onderzoek. Zo is er dit jaar het Do It-project waarbij leerlingen ook thuis hun beweeg- en voedingsgedrag bijhouden.

Er zijn bovendien veel externe partijen betrokken bij het project, zoals de GGD en de gemeente Almere. Het afgelopen jaar is door het Centrum Gezond Leven een subsidie toegekend die wordt ingezet om het project verder te ontwikkelen. "Een voorbeeld? Naast de school wordt een stadstuin aangelegd, waarvan de producten op school verkocht worden. Het streven is om een kwaliteitskeurmerk te verkrijgen. Daarvoor dient er ondermeer een draagvlakonderzoek en een goede theoretische onderbouwing te worden gemaakt. "Het is een mooi voorbeeld hoe we in de toekomst met meerdere scholen willen gaan samenwerken. Het project wordt stevig ingebed in de structuur van de school en is een leerzame kans voor onze studenten voor stage en onderzoek. Toegepast onderzoek geeft iets extra's aan de opleiding. Voor studenten is dat razend interessant."

Scriptie: Positief Coachen

Afgestudeerd in: Augustus 2011, geeft les op een vmbo praktijkschool.

Onderzoeksvraag: Heeft Positief Coachen een positieve invloed op faalangst bij kinderen?

Aanpak: "Ik heb het onderzoek uitgevoerd op mijn stageschool. Hiervoor vulden kinderen een faalangsttest in. En kregen ze drie uur les met Positief Coachen als uitgangspunt. Taakgerichtheid en complimenten staan daarin centraal. Een voorbeeld: een kind doet een handstand en gooit daarbij zijn benen veel te laag op. Je zegt dan niet: Je gooit je benen veel te laag op, maar: je steunt fantastisch op je handen. Ze krijgen een taakgerichte, positieve aanwijzing. Je benadrukt dus steeds het positieve en niet het negatieve. Na de lessen deden de kinderen weer de faalangsttest."

Conclusie: "Kinderen bleken meer zelfvertrouwen te hebben en minder last van faalangst."

Van toepassing: "Overal. Of ik nu bij mijn ouders ben of op mijn vereniging: je hebt er iets aan. Natuurlijk word ik wel eens boos, in de les en privé, maar je omgeving en jezelf worden uiteindelijk gelukkiger als je positief bent."

Tevreden: "Jazeker. Ik heb een goede scriptie gemaakt en daar een 7,5 voor gekregen."

ONDERZOEK & PUTTEN

Welke visuele informatiebronnen gebruiken golfers wanneer ze een put maken? En welke rol speelt de bewuste waarneming hierbij? Onderwerp van het promotieonderzoek van docent Wim van Lier (60) aan de Faculteit der Bewegingswetenschappen van de VU.

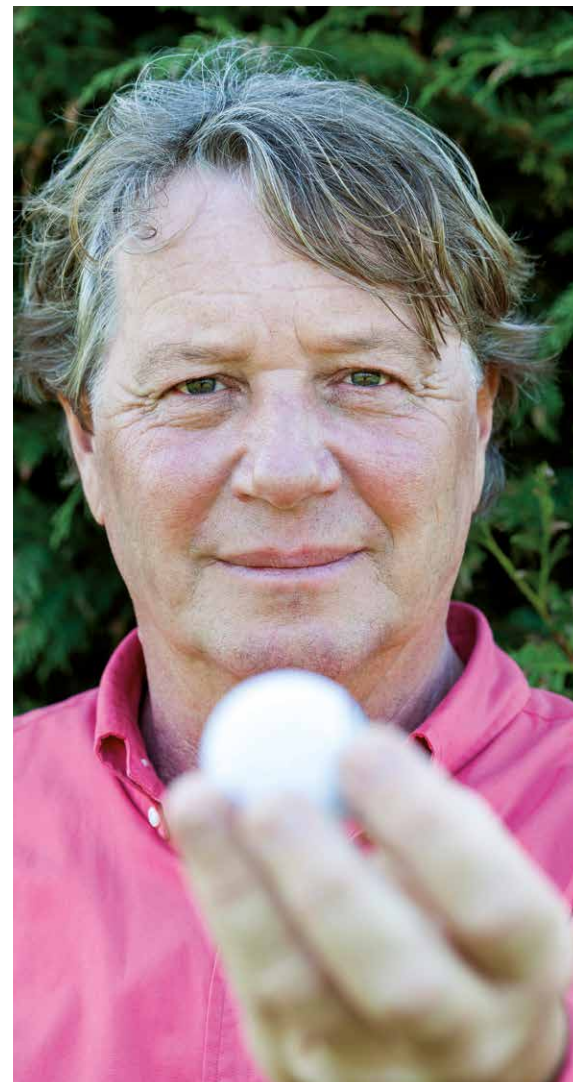
Vijf jaar geleden begon hij aan zijn onderzoek bij onderzoeksinstituut MOVE. Met golf houdt hij zich al jaren bezig. De materie was dus bekend, maar wetenschappelijke onderbouwing is er nauwelijks. "Ik heb drie aspecten bekeken, bij beginnende golfers en professionals. Allereerst: Is de plaats waarop de aandacht wordt gericht van invloed op de putprestatie? Het bleek dat ervaren golfers, ondanks dat ze geleerd hebben tijdens het putten naar de bal te kijken, toch niet minder nauwkeurig zijn wanneer ze tijdens het putten naar de hole kijken. Sterker nog, op een afstand van twee meter bleek dat kijken naar de hole beter werkt.

Vervolgens werd nagegaan hoe golfers omgaan met een, zoals uit onderzoek blijkt, vervormde bewuste waarneming. Beginners blijken de richting naar de hole teveel naar links te zien en professionals iets naar links. Ondanks deze bewuste waarnemingsfouten bleken gevorderden onbewust in de juiste richting te kunnen putten. Tenslotte werd onderzocht hoe golfers de richting van de put leren verbeteren.

Beginners en professionals werden getraind op leren waarnemen. Dit gebeurde door verbale feedback: je zit zo ver links of rechts naast de hole. Door te trainen is die inschatting te verbeteren, maar dat leidt niet tot een betere putprestatie. Tegelijkertijd kunnen golfers die beter putten, de route naar de hole niet beter inschatten. Deze twee aspecten lijken dus niet samen te hangen."

De resultaten uit het onderzoek ondersteunen de opvatting dat de mens een visueel systeem heeft voor het bewust waarnemen van objecten en hun relatie tot de omgeving en een visueel systeem dat vooral onbewust het sturen van bewegingen begeleidt.

"Voor ervaren golfers is het effectief de aandacht niet op de beweging zelf te richten, maar juist op het effect van de beweging. Dit betekent dat bij lesgeven aan ervaren sporters een impliciete leerstrategie nagestreefd moet worden. Dus niet zeggen

hoe iemand iets moet doen, maar door het verschillend inrichten van bewegings-situaties de gewenste techniek afdwingen. Of een voorbeeld geven, zodat de golfer zich er niet bewust van wordt hoe het technisch in elkaar steekt."

De inzichten die uit het promotieonderzoek voortkomen, kunnen ook worden gebruikt bij het trainen van andere sporters die aan de zijkant van de bal staan, zoals hockeyers, tennissers, honkballers en softbalspelers. Op de ALO is Wim bezig met het opzetten van de minor Sport & Technologie, waarbij het er om gaat een samenwerking tot stand te brengen tussen ALO-studenten, Techniek-studenten en Informatica-studenten.

COLOFON Uitgave: Hogeschool van Amsterdam, Academie voor Lichamelijke Opvoeding, juni 2012, jaargang 2, nummer 1 |
Eindredactie: Marjon Kluiters, Ton de Ruijter | Teksten: Ellen Smit | Fotografiebegeleiding: Gijs Harderman | Fotografie: Eelco Hofstra,
Fred van Diem, Dimmy Olijerhoek | Vormgeving: Reclamestudio Sjeep | Druk: VegrinDeMeer GrafiMedia

